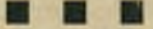

קונקרטי. לא תמיד היה מובן למה הוא מתכוון. דורס ומיכאל הביטו עליו כעל קדוש המבין לליבם. הם עצמם לא פצו את פיהם. עיניהם הקשובות כמו הסכימו עם כל מילה שיצאה מפי הדובר. כשהופ-נתה שאלה לדורס ונקטע שטמונו האיתן של מימוני, נעלם „האב הרוחני“: „אני

„לומדים, לומדים ולומדים

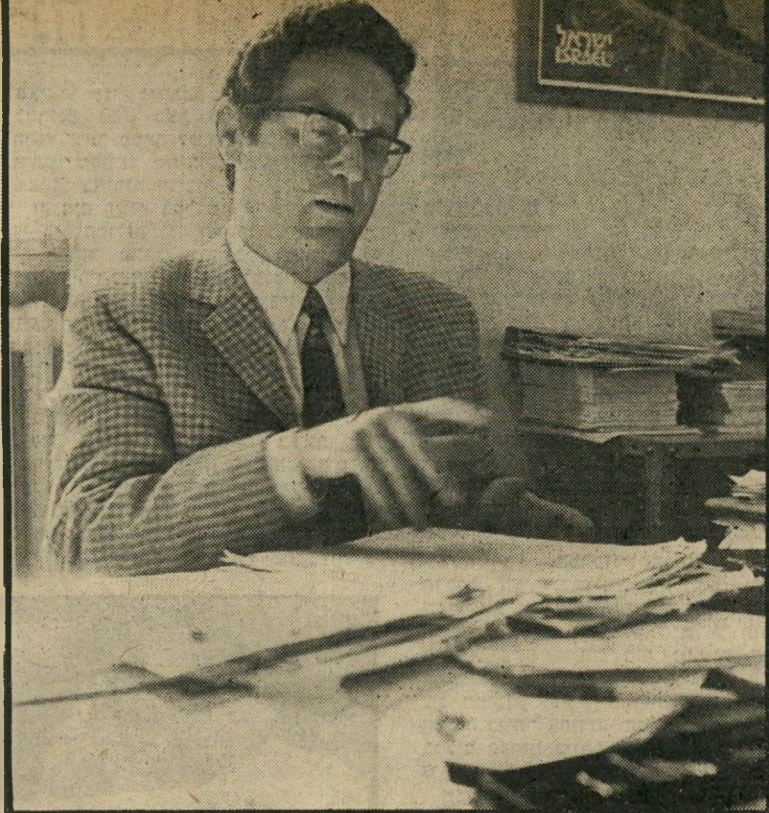
ולא יודעים כלום...”

מדבר כי איכפת לי כל המצבו אני מדבר כי אני יודע לבטא את הדברים...”
אך אתה הרי אינך חתום על העצומה. תן לבעליהדבר להשמיע משהו.

איתן נאלם, דורס פותח: „אני רוצה שיחנכו אותי לחשוב. אני רוצה לדעת איך להתמודד עם בעיות מציאותיות. מערכת החינוך, כפי שהיא כיום, משאירה אותי לאחר בתי-הספר התיכון בחוסר אונים לנוכח מציאות בעייתית. הצורה בה מלמדים אותנו בבתי-הספר אינה אלא שינון לצורך בחינות. נותנים לנו סיכומי שיעור וכל מה שנשאר לי בזיכרון אינו אלא סיכום השיעור. מעבירים לנו שיעור ריית'ן"ג ולא מראים לנו את היופי שב-תנ"ך. לפי שיטת הלימודים הקיימת איני מבין את התנ"ך. לא כהיסטוריה ולא כספרות. איני יכול לדעת מדוע נבדל עם ישראל מכל העמים.”

מוסיף לדבריו מיכאל: „נוצר מן מצב במערכת החינוך העלייסודי, ואין זה אומר שהוא לא קיים בחינוך היסודי, שחומר שמוכא ישירות על-ידי המורים אין לו קשר ושייכות לתלמיד. אנחנו צריכים ללמוד כמות גדולה ולשנן בלי סוף. לומ-

„הכל שטויות”

מזהיר עוזר שריהחינוך דן רונן, „התלמידים מגיזמים. הם נוטים להשתמש בסיסמאות מנופחות, ריקות מתוכן שנשאבו מכלים זרים. אנו ערים לצורך בשינויים ושיפורים מתמידים במערכת-החינוך, אך לסטות מקיצוניות אחת לשנייה ביוזילה, אי אפשר.”

בכל המקצועות הנדרשים עתה. מבלי לתת ביטוי הולם לכשרונותיו ונטיותיו הסגור ליות — נאפשר לו לבחור מתוך שורת מיקצועות צירוף מיקצועות אשר יתאים לידיעותיו ולאפקי התמחויותיו המיוחדים. אנחנו בהחלט מחפשים דרך שיהיה בה מן המיווג של סמכות למחנכים מחד וחופש בחירה אישית לתלמיד, מאידך.

„שהתלמידים לא יניפו

עדיין דגלים אדומים.”

בחירה. כל צעקות החמס של התלמידים. נאמרו בהגומה והכללה רבה.”
„בכלל” מחייך רונן, „לשימוש בסיסמאות על מהפכה בחינוך, במגמה לשנות דברים — צריך להתייחס בספקנות. חינוך עוסק בבני-אדם — גם מורים וגם תלמידים. לא אלה ולא אלה משתנים במהירות. דעות, עמדות וגישות שייכות לתחומים הקשורים עם הזמן, וכפי שהעולם לא נבנה ביום אחד, כך מערכת-החינוך אינה קופצת מקיצוניות אחת לשנייה תוך לילה אחד. אנחנו מתיחסים ברצינות לכל טענה או מורת-רוח, ונטה אופן קשבת לכל תלמיד שמשוה כואב לו. בינתיים רצוי שלא יניפו דגלים אדומים כי אנחנו ודאי שאיננו אנטי-שינוי. ההיפך הוא הנכון.”
כדי להוכיח כי הדברים אינם מתבצעים רק בשדה המלל, סיפר דן רונן:

מיכאל קירשנבאום

„כל אחד ילמד מה שהוא רוצה.”

דורס ביאליק

„אני רוצה ללמוד לחשוב ולא לדקלם!”

איתן מימוני

„בישלתם לבד, תאכלו בעצמכם.”

„ברור לנו שצריכות להימצא דרכים מתאימות לחינוך-מימיני בבתי-הספר. אנו מקיימים על כך דיונים תמידיים. ומחפשים את הדרך הנכונה. בשלב ראשון הוצאנו חוברת על המשפחה, שנשלחה לכל המורים ותפקידה להיות מועברת בשעות המחנך. במקביל, עומדים לרשותנו מרצים מסוגו של ד"ר עימנואל חיגר ואחרים, אשר אנחנו ממליצים לבתי-הספר להשתמש בגישת החינוך-המימיני שלהם.”
„אנו ערים לעובדה כי הקוד המוסרי של ימינו שונה מזה של פעם, ולמעשה כל מערכת-החינוך, שלא לדבר על החברה האנושית, מתלבטת בעניי המוסר. קבור צות שונות באוכלוסייה מתיחסות באופן שונה לבעיה המינית ומערכת החינוך מחפשת את הדרך הנכונה להעברת הערכים המוסריים שנמצאים בשלבים של השתנות. דבר אחד צריך להיות ברור: האם אנחנו רוצים לשנות את הנוער בהתאם לדמות העולם כפי שהיא נראית בעיני המבוגרים, או שאנחנו רוצים לעזור לנוער בתהליך השינוי ולאפשר לו ליצור עולם שהוא רוצה להיות בו.”

ידי מכל העסק ותאכלו את מה שבישלתם.”
אמר ד"ר דן רונן, עוזר שרי החינוך: „התלמידים מגזימים. הגומתם נוטה לשימוש בסיסמאות והכללות שאינן מבר-ססות די צורך. אנחנו ערים לצורך בשינויים ושיפורים מתמידים במערכת-החינוך והתאמתה לתנאים ולצרכים המשתנים ול-ייחוד האינדיבידואלי של כל תלמיד, אך לסטות מקיצוניות אחת לשנייה. לא זו הדרך. השר עצמו קבע הנחיות לשינויים בבחינות הבגרות, למשל, הנחיות שיביאו לשינויים מהותיים בחוכנות הלימודים. „שינויים יבואו גם בבחינות הבגרות. כשהדגש יושם יותר על חשיבה מאשר על שינון. זאת, מבלי להקל ראש, כמובן, בחשיבותו של ידע וזכרון. גם בבחינות תפוזרנה על פני שלוש השנים האחרונות של בתי-הספר העלייסודי, באופן שהתלמיד ייבחן במקצוע הנדרש באותה שנה בה הוא סיים את לימודיו במקצוע. „שלישית, וכאן הדגש העיקרי, במקום לתבוע מכל תלמיד לעמוד באורח אחיד

חופשי ושום דבר זה לא חובה. כל תלמיד יכול לבחור לו את המקצועות המעניינים אותו במיוחד ובצורה כזאת הוא לומד עם הרבה יותר חשק ומתפתח למחשבה עצמאית. שיטת-החינוך כפי שהיא קיימת היום בארץ, בפרט עכשיו, כשכל העולם מלא מלחמות, חוסאת כלפי הילדים. „השיטה יוצאת מנקודת ההנחה כי האדם הוא רע מטבעו. זה לא נכון! לפי שיטת החינוך החופשי עליה מדבר ניל בסיפרו, האדם הוא טוב מטבעו. וכשניתן לו החופש הוא יפנה לדברים הטובים. אני לא חושב שהחופשיות יוצרת תסביכים. בשיטת החינוך החופשי מורה שווה לתלמיד ותלמיד שווה למורה. ככה הייתי רוצה שיהיה בארץ. מטען עשיר יותר של ידיעות, אך את המטען הזה לא להכניס בכוח אלא על-ידי פיתוח כושר המחשבה. אני בטוח שיגידו שבשיטה כזאת בטח כולם יתפרו פרן אך זו הגישה של אלה החושבים כי אדם רע מיסודו.”
איתן מימוני, הקשיב לדברים מוועד: „אני בכלל לא ידעתי שיש לכם דברים כאלה בראש”, אמר לחבריו, „אני מושך

דים ולומדים אך לא יודעים כלום.”
או מה אתם מציעים?
איתן: „אנחנו לא יכולים להציע, אנחנו יכולים רק להתלונן ולהעיר את תשומת הלב. אנחנו חייבים לצעוק חמס עד שיבוא שינוי. איך — זוהי בעיית אנשי החינוך.”
ואם גם השינוי שיבוא לא ימצא חן בעיניכם, שהרי לא אתם הצעתם אותו?
„נמשיך לצעוק. נמשיך להתאונן עד שיבוא שיפור ממשי. זוהי זכותנו כאזרחי המחר של מדינת-ישראל. הבעיה היא ש-אנשי החינוך מנותקים מהמציאות הקיימת ואם נוכיח להם שלא הכל חלק וטוב כמו שהם חושבים, זה ישנה את נקודת מבטם, ואולי אז ידעו איך להתאים תוכנית-לימודים שתענה על הצרכים של הנוער הלוח-מר. אסור לבזבז ארבע שנות לימוד בבית-הספר התיכון על חומר בלתי מעניין ושינוי טפשי. שינוי חייב לבוא.”
עם קצת לחץ מוכנים אבות המהפיכה להיות קונקרטיים יותר:
„יש ספר” מספר מיכאל, „שלדעתי הוא ספר חובה למורים: טאמרהיל מאת ניל. מסופר בו על בתי-ספר שבו החינוך הוא